

Mercuriale van de heer Yves Liégeois, Procureur-generaal bij het Arbeidshof te Antwerpen, 1 september 2011.

Met bijzondere dank aan Advocaat-generaal P. Van Den Bon

Dames en heren,

Vorig jaar begon ik mijn rede voor het Hof van beroep met de treurige vaststelling dat de laatste jaren erg – zeg té veel – op elkaar gelijken. Het portret van het Belgisch politiek landschap vergeleek ik met dat van Dorian Gray, alle dagen lelijker.

Toen, en ik herneem het refrein, gaf ons land een zorgwekkend beeld van een op drift geslagen democratie. Een rechtsstaat in een wurggreep van politiek immobilisme met toen als reclamespotje het hallucinant plaatje van onze wegen en het vullen van de putten in het wegdek van de E 313 met een “kruiwagen”. Dit jaar zullen we dit minder merken want na het afzagen van lichtpalen die ook al versleten en gevaarlijk waren gaat het licht uit. De vraag is of er dan nog wel licht brandde en of het niet de hoogste tijd is om een kaars aan te steken, waarmee ik uiteraard niet verwijs naar een kerkelijke sfeer waar het geloof soelaas kan brengen wanneer de rede het niet meer ziet zitten.

Verleden jaar verwittigde ik reeds voor het verglijden van pluralisme naar radicalisme, en zelfs anarchie die door sommigen hier openlijk gepredikt wordt. Een groeiend gevoel van straffeloosheid door ondermeer een falende strafuitvoering wegens een schrijnend tekort aan infrastructuur, de niet-betaling van de geldboeten als gevolg van een duidelijk gemis aan enig doortastend drukmiddel, de aanhoudende klaagzang van slecht betaalde gerechtsdeskundigen, minderjarigen die niet meer geplaatst kunnen worden zelfs al worden zij verdacht van zeer ernstige criminele feiten. Is die schilderij van een maatschappij die regelrecht afstevent op een leegte van het gezag ondertussen bijgewerkt, heeft de schilder met wat pennentrekken het gelaat van onze Dorian Gray als een gediplomeerde esthetische chirurg bijgewerkt, of is er geen verbetering te bespeuren onder het gebruikte carnavalmasker?

Laat mij beginnen met nog even te verwijzen naar een onderwerp dat voor mij in een democratische rechtsstaat ontzettend belangrijk is, namelijk de evaluatie van de wetten. Dit jaar zal ik voor de vijfde maal het rapport wetsevaluatie finaliseren in opdracht van het College van procureurs-generaal, een werk waar ik mij sedert 2007 persoonlijk voor inzet en waarvan de organisatie bij omzendbrief uitgewerkt werd. Belangrijk is dat de wetgever zelf ongemeen scherp was voor zijn eigen werk, wat ten overvloede blijkt uit de parlementaire werkzaamheden van de wet van 25 april 2007.

Stel u gerust ik ga daar niet uitgebreid uit citeren om u zodoende op vrij gemakkelijke manier met de scherpste kritiek te onderhouden. Maar enkele bemerkingen zijn nodig alvorens we aan het eigenlijk onderwerp van vandaag kunnen beginnen.

Vanaf het eerste rapport stelde het College van procureurs-generaal dat ze het parlementair comité wetsevaluatie zouden willen ontmoeten omdat bepaalde algemene onderwerpen nu éénmaal het indienen van een geschreven rapport ver overstijgen. Het gesprek had zeker kunnen gaan over de ontzaglijke omvang van het Belgisch Staatsblad – nu al meer dan 80.000 pagina's op één jaar – en de wijze waarop wetten en besluiten als het ware gespoten worden over het werkveld, meestal zonder enige studie over de impact ervan op gebied van budget en middelen, en had interessant kunnen zijn.

Nu er lange tijd geen regering is hoor ik wel dat parlementairen nu echt zinnens zijn wetten te evalueren. Dat is goed nieuws, maar neemt niet weg dat tot vandaag het parlementair comité voor ons een spookverschijnsel is gebleven. En dat is erg spijtig want het verplicht mij de buitengewoon erge evoluties die ik aan de kaak moet stellen, uit hoofde van mijn verantwoordelijkheid voor het algemeen belang en de werking van de pijler van de democratie die Justitie is, via andere kanalen te uiten. Daar gaan we dan weer!

Deze rede zal slechts gaan over één enkel aspect van het als een kanker groeiend gevaar voor ongebreidelde en niet meer te stuiten onbeheersbaarheid waarin deze democratie gezogen wordt en dat het gevolg is van politiek ondoordacht handelen en dus van wanbeleid vertaald in wetteksten. Kunnen de verantwoordelijke politieke partijen toelaten dat we gewoon verder afstevenen op een E.D.E., nieuwe term die ik vandaag lanceer, namelijk een “end of democracy event”, of kunnen we straks toch zeggen “change? Yes we can!”.

Alvorens het woord te geven aan advocaat-generaal Piet Van Den Bon die ik bedank voor zijn bijdrage wil ik toch nog even senator Hugo VANDENBERGHE citeren. Hij onderstreepte terecht dat *het recht veel te complex en te onoverzichtelijk wordt, dat de gebruikte terminologie onhelder is en geen duidelijk afgelijnd toepassingsgebied van de wetten garandeert, en dat de verschillende wetten zich kenmerken door een gebrek aan onderlinge samenhang*¹. *De rechtscultuur in een beschaving heeft tot doel een vorm van rechtszekerheid in het leven te roepen omdat enkel rechtszekerheid een waarborg biedt tegen het arbitraire optreden, in de eerste plaats van de overheid, in de tweede plaats van burgers of organisaties tegen andere burgers of organisaties. In de mate dat men de publieke opinie eenzijdig naar het onmiddellijk profijt richt, is het duidelijk dat het begrip “algemeen belang”, dat noodzakelijk is voor de maatschappelijke draagkracht van de rechtsnorm, geërodeerd wordt.*²

Hij stelde dat rechtszekerheid de assepoester is van deze tijd. Ik ken er een tweede, namelijk Dame Justitie op wiens balans het gewicht komt van al hetgeen niet meer naar behoren functioneert in onze maatschappij, en die verkleumd met gescheurde en besmeurde klederen in deze woelige storm evenwicht tracht te houden.

Ik geef nu het woord aan Piet Van Den Bon die het effect van de buitenproportionele instroom van buitenlanders op de sociale zekerheid in beeld zal brengen.

¹ Parl. St.; Senaat, zitting 2006-2007; 3-648/4; Verslag van 27 maart 2007 namens de commissie voor de institutionele aangelegenheden uitgebracht door de heer DELPÉREE; p.129-130.

² Parl. St.; Senaat, zitting 2006-2007; 3-648/4; Verslag van 27 maart 2007 namens de commissie voor de institutionele aangelegenheden uitgebracht door de heer DELPÉREE; p. 142.

Dank u, mijnheer de Procureur-generaal,

Dames en heren,

Het fenomeen van de buitenproportionele instroom van buitenlanders naar ons land die hier aanspraak maken op sociale zekerheid is de voorbije maanden en jaren een structureel aandachtspunt geworden in de ernstige pers. België is een klein, heel dichtbevolkt land met een beperkte absorptiecapaciteit. De onbedachtzaamheid waarmee deze problematiek structureel werd verwaarloosd heeft geleid tot een enorme verspilling van vervangingsinkomens en sociale bijstand. Dat veel van deze “gelukzoekers” geen enkele bijdrage leveren aan onze economie is meer dan een “vervelende bijzaak” geworden.

Nochtans kan de politiek een antropologisch debacle vermijden door het thema in het juiste perspectief te plaatsen, het debat de juiste dynamiek te geven en een krachtdadig beleid te voeren. Echter, het pre-electoraal syndroom waaraan onze democratie reeds te lange tijd lijdt, verlamt het debat.

Enige relativering is zeker op zijn plaats: België is niet het enige Europese land dat turbulente tijden kent. Met zijn specifieke problemen en atypische mentaliteit is ons land wellicht het ideale laboratorium om een pioniersrol te vervullen in de stap voorwaarts.

Een rondvraag bij de arbeidsauditeurs van het rechtsgebied van het hof van beroep en het arbeidshof te Antwerpen maakt duidelijk dat er, vooral in de grote steden, een toename is van sociaal- economische destabiliserende praktijken die het voortbestaan van onze rechtsstaat in gevaar kunnen brengen.

De problemen op het terrein zijn niet langer perifeer te noemen en ontwikkelen zich in sneltempo. Het destabiliseringsscenario ontvouwt zich met een bijna dwingende logica.

Deze evolutie is verontrustend, vooral nu de politiek al jaren blijk geeft van een gebrek aan constructivisme. Zolang de politiek geen heldere signalen geeft dreigt het publieke debat hierover te verzanden in een poel van angst, zonder rationele argumenten. We zijn de eersten om te zeggen dat de problemen positief moeten benaderd worden, met het oog op het menselijk welvaren van iedereen ... er is echter niet eens een aarzelende stap gezet in die richting.

Als uitgangspunt voor de analyse vertrekken we van de fundamentele vaststelling dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen de frauduleuze praktijken en de legale opportuniteiten die de Belgische wetgeving biedt. Zo is het binnen de huidige wettelijke context perfect mogelijk voor een vreemde burger om na één dag werken in België, of, erger nog, tegen betaling voor een fictieve inschrijving, aanspraak te maken op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen of werkloosheidsuitkeringen.

Ik maak hierbij de volgende bedenkingen.

Dat België het land van melk en honing is, is dus geen bevestiging van een mythe maar van een gevaarlijke realiteit die veroorzaakt wordt door de huidige wetgeving. Het spreekt vanzelf dat deze realiteit als een magneet werkt op buitenlanders die op zoek zijn naar een beter bestaan. Onze sociale wetgeving is niet aangepast aan de vaststelling dat de immigratie naar onze welvaartstaat een risico van uitkeringscultuur inhoudt. De onaangepaste reglementering woekert als vochtig metaalroest aan onze alom geprezen sociale zekerheid. De obsessie van onze wetgever is al decennia lang voorwerp van kritiek. Maar eigenlijk is die hyperactiviteit slechts schijn en is het eerder een uiting van een zelfingenomen vorm van inertie die ons systeem op termijn structureel laat wegwijnen.

In een eerste fase werd de Belgische arbeidsmarkt voor de Polen en de Tsjechen enkel opengesteld voor zelfstandigen en werknemers in knelpuntberoepen. In een latere fase werden deze bevolkingsgroepen integraal op de arbeidsmarkt toegelaten. Een gelijkaardige ontwikkeling doet zich voor ten aanzien van Bulgaren en Roemenen.

Eén en ander heeft uiteraard vooral concurrentievervalsende implicaties voor de Belgische ongeschoolde arbeidskrachten die “wegens gebrek aan werk” werkloosheidsuitkeringen aanvragen of naar het OCMW stappen.

In de bouwsector doen aannemers steeds meer beroep op buitenlandse onderaannemers die hun landgenoten in België “importeren” en hen Belgische minimumlonen betalen die nog altijd veel attractiever zijn dan wat die arbeiders uit het Oostblok in eigen land zouden verdienen. Bovendien liggen de sociale bijdragen die de buitenlandse onderaannemer moet betalen voor zijn landgenoten indrukwekkend lager dan deze die de Belgische ondernemer moet betalen voor arbeiders met de Belgische nationaliteit. De arbeiders komen echter niet alleen uit het Oostblok. Vaak komen ze ook uit andere continenten en worden ze via “exotische” filières en met valse documenten gerecruteerd door criminele organisaties die opereren vanuit een Schengenland (Staatssecretaris Carl Devlies, fraudebestrijding, 2009).

Een gelijkaardig verschijnsel doet zich voor in de vervoersector. De grote Belgische vervoerondernemingen richten in het Oostblok kleine (postbus)firma's op die ze in onderaanneming laten werken met buitenlandse chauffeurs die betaald worden met buitenlandse lonen en waarvoor slechts een fractie van de in ons land wettelijke verschuldigde sociale bijdragen worden betaald. Vooral in Bratislava vindt men veel van dergelijke "nepfirma's" die het mogelijk maken voor Belgische vervoerondernemingen om hun Belgische chauffeurs te vervangen door Slowaakse chauffeurs die werken aan een brutosalaris van nog geen 500 euro per maand.

Een sprekend voorbeeld van een Belgisch vervoerbedrijf dat niet wilde ingaan op het aanlokkelijk aanbod uit Oost-Europa is het uit de actualiteit gegrepen verhaal van de firma Transport Jonckheere uit Jabbeke die enkele maanden geleden failliet werd verklaard waardoor meer dan 60 chauffeurs op straat kwamen te staan. Eigenlijk is het integere bedrijf uit Jabbeke het slachtoffer van de snelle graaicultuur van collega's die zich eerder laten inspireren door irrationele hebzucht dan door economische basiscriteria.

De zware incidenten die zich de voorbije maanden voordeden op de parkings langs de snelwegen (brandstichting), het capaciteitstekort op de stopplaatsen, het gesjoemel met de rij- en rusttijden en de toegenomen onveiligheid op de Belgische wegen zijn hiervan de onaangename neveneffecten.

Deze evolutie is werkelijk rampzalig voor de kleinere transportfirma's in België en leidt de laatste maanden tot een boost van faillissementen.

De oncontroleerbare migratie brengt ons bij het begrip van de ondergrondse economie die onmeetbaar veel schade kan toebrengen aan onze verzorgingsstaat door het omzeilen en ontduiken van belastingen en sociale zekerheidsbijdragen, het niet naleven van loon- en arbeidsvoorwaarden, het verwaarlozen van de gezondheid, de veiligheid en het welzijn op de werkvloer, de illegale productie van goederen en diensten, enz. Het gaat om zwartwerk, sociale fraude of erger nog: uitbuiting door aantasting van de menselijke waardigheid. De link met mensenhandel en mensensmokkel is niet veraf.

Het ontbreken van een selectief systeem om de economische migratie binnen de perken te houden door het voeren van een efficiënt beleid en een drastische aanpak van de gezinshereniging heeft de laatste jaren geleid tot het isoleren van grote groepen migrantenpopulaties in het maatschappelijk randgebied van sommige steden waarin het genot van uitkeringen tot een cultuurverschijnsel is verheven. Het beeld dat die situatie oproept is stereotiep, maar spijtig genoeg vaak de harde realiteit: verkrotte huizen, onveilige omgeving, werkloosheid, ontbreken van integratie of desintegratie enz.

De recente bescheiden wetgevende initiatieven rond de afschaffing van de snel-Belgwet en de verstrenging van de gezinshereniging zijn wellicht een positief signaal, maar het is een illusie te veronderstellen dat de implementatie ervan, als ze er ooit komt, een hocus-pocus effect zal hebben op de ontoereikende wetgeving uit het verleden die decennia lang de problematiek heeft verwaarloosd. Hetzelfde geldt voor het initiatief van de regering van lopende zaken om een efficiënter terugkeerbeleid te voeren. Het is verheugend om vast te stellen dat er iets wordt ondernomen, maar de initiatieven getuigen van “disorder” en zijn maatregelen in verspreide slagorde. Ze kunnen als signaal een angstverdrijvende uitwerking hebben op de ongeruste burger, wat positief is, maar de uitwerking op het terrein zal minimaal zijn, laat staan dat ze enig herstellend effect zullen hebben op de schade die nu al is toegebracht aan het sociale weefsel.

Uit informatie van de Cel voor Financiële Informatieverwerking blijkt dat het geld van verdachte transacties die verband houden met de financiering van het terrorisme niet alleen afkomstig zijn van illegale activiteiten maar ook van sociale uitkeringen die doorgesluisd worden naar organisaties die het terrorisme ondersteunen. Dat OCMW-uitkeringen dienen om terroristische praktijken te financieren is toch wel een ranzig fenomeen. Echt iets dat vreet aan de fundamenteën van een rechtsstaat, en dan nog horen we dat sommige OCMW's, bij gebrek aan geld, nieuwe fondsen moeten vinden die de rechtgeaarde belastingplichtige burger van dit land uiteindelijk zal moeten betalen!

De constructies die ons economisch en sociaal weefsel ondergraven worden alsmaar vernuftiger. In Gent wordt men stilaan wanhopig van de Turks-Bulgaarse carrousels waarbij onder dekking van vennootschapsstructuren mensenhandel en koppelbazerij welig tieren in de bouw, de tuinbouw, de horeca, het transport, de schoonmaak enz. Het frauduleus netwerk heeft tentakels in de andere Vlaamse provincies. De arbeidsauditeur te Gent is goed geplaatst wanneer hij zegt dat de Turkse fraudeurs, met medewerking van Gentse accountants, handig gebruik maken van slapende vennootschappen om de staatskas lichter te maken en Bulgaarse “knelpuntberoepers” te laten arbeiden tegen schandalig lage lonen of als zelfstandige in te schakelen, wat de koppelbazen “carte blanche” geeft om hun gangen te gaan. De Bulgaren blijven met bussen toekomen en het speelt in de kaart van de fraudeurs dat de Bulgaarse gelukzoekers zichzelf niet steeds zien in de rol van het slachtoffer omdat ze, ondanks de lage lonen, vaak nog een veelvoud verdienen van wat ze in hun thuisland zouden krijgen. De arbeidsauditeur van Gent zegt dat de pakkans erg klein is omdat het door het gebruik van het vennootschapsconcept een *piece of cake* is om de controle te verschalken.

Op internet bestaat zelfs een heuse handel in “lege” vennootschappen. Vennootschappen vormen de ideale dekmantel om georganiseerde misdaad, inzonderheid sociale fraude tijdelijk af te schermen. Als de duistere praktijken aan het licht komen is de vennootschap al lang opgedoekt. Frappant detail: het aan – en verkopen van lege vennootschappen is perfect legaal. Er is echter weinig boekhoudkundig vernuft voor nodig om in die context een tijdlang daglichtschuwende criminele activiteiten te ontwikkelen zonder dat iemand iets merkt. Dames en heren, misschien denkt u dat onze fiscus goed gewapend is om het fenomeen te bestrijden. Ik moet u teleurstellen, de fiscus schiet enkel met een waterpistool. In België is de fiscale controle van de vennootschappen verwaarloosbaar klein.

Omdat de regering in lopende zaken is kan de strijd tegen de schijnzelfstandigheid niet operationeel opgevoerd worden. De verschillende inspectiediensten werken vaak in verspreide slagorde en de nieuw opgerichte commissies en ondersteuningcellen blijven voorlopig onbemand omdat de regering nog steeds ontslagnemend is en de benoemingen uitblijven.

Sedert het begin van de jaren '70 is er een migratiestop van kracht. Daar staat echter tegenover dat er jaarlijks tienduizenden mensen naar ons land blijven komen, via de asielpoort, die onder de banier van de Conventie van Genève een vrijbrief verschaft om hier onderdak te krijgen. Het asiel dat een terechte uitzondering is op het immigratieverbod is echter ook vaak een voorwendsel om hier binnen te geraken voor zij die niet op de vlucht zijn voor het regime van hun land... De andere grote groep arriveert in België, binnen de context van het Europese vrij verkeer, legaal of illegaal. En niet te onderschatten zijn zij die, via de gezinshereniging, het immigratieverbod “omzeilen”.

Het is zonder meer duidelijk dat er dringend moet nagedacht worden over de vraag hoelang België de massale instroom economisch en sociaal nog aankan. Vooral de jarenlange schandalige stilstand van het migratie- en asielbeleid baart grote zorgen. Hoeft het nog gezegd dat het met de lakse regeling in ons land in verband met de gezinshereniging een akkevietje is voor een persoon met geldige verblijfsdocumenten om zijn familie te doen overkomen? De gezinshereniging werkt trouwens als een lawine aangezien de overgekomen familieleden op hun beurt weer andere familieleden kunnen overbrengen enz. De realiteit is dat het vaak om mensen gaat (vaak ouderen) die zich totaal niet interesseren voor de cultuur van het gastland. Ze spreken de taal niet, leven in totaal isolement maar maken wel aanspraak op de sociale voorzieningen.

Ondertussen is iedereen vertrouwd met de beelden van asielzoekers en economische vluchtelingen die de armoede in eigen land achterlaten om vervolgens in ons land een armoedig bestaan uit te bouwen in de diaspora van onze steden. Deze kankerplekken worden door de pers vrijmoedig in beeld gebracht bij de eerste koude golf: groepjes haveloze, verkleumde mensen die het slachtoffer zijn van een inconsequent beleid.

In een nauwelijks nog te vatten, maar terechte sfeer van verontwaardiging bij de rechtgeaarde burger werd in de loop van de maand november 2010 door een rechtbank een recorddwangsom toegekend van meer dan 30.000 euro aan een asielzoeker die niet werd opgevangen. En toch zijn er 7 excellenties bevoegd voor één of ander onderdeelje van het asiel- en migratiebeleid. Of knelt hier juist het schoentje?

Een fatsoenlijke samenleving is zo georganiseerd dat de veiligheid en de vrijheid van de burgers gewaarborgd is en dat mensen niet worden uitgesloten of vernederd (Montesquieu, De l' Esprit des Lois). Feit is dat de veiligheid en de vrijheid van de burgers niet meer afdoende beschermd is en dat het menselijk wrakhout dat via asiel en migratiewegen aanspoelt vaak in vernederende (lees: mensonwaardige) omstandigheden terecht komt. Het nationale recht is niet meer aangepast aan de bestaande migratiefenomenen. Het juridisch vacuüm waarin vluchtelingen terechtkomen en waarbij hun aanwezigheid, zonder wettelijke verblijfstatus, voor onbepaalde tijd wordt gedoogd leidt tot humanitaire rampen of tot het vormen van subculturen buiten de bestaande rechtsorde. Er is dringend nood aan krachtadig politiek optreden tegen de massale instroom en aan menswaardige opvang.

Enkele halfvolle vliegtuigen met mensen met Balkanroots kunnen een imposant nieuwsbeeld opleveren, maar zijn de facto niet meer dan wat politiek oprollen van spierballen, een druppel op een hete plaat, zeg maar. De al te lange afwezigheid van een regering heeft weliswaar als gevolg dat er hier en daar wel wat ideetjes uit de kast vallen, zonder dat er echter een scherp debat aan voorafgegaan is. Tot veel meer dan wat fragmentarische wetgeving heeft dat tot nu toe niet geleid, terwijl deze materie er net om vraagt om in een methodisch geordend geheel te worden gegoten: één tekst die overzichtelijk, samenhangend en toegankelijk is. Het is een open deur instampen te zeggen dat het asieldebat in al die jaren te sterk gepolitiseerd is geworden ... lees de partijprogramma's maar! Peter De Roo, die sinds maart 2010 afgevaardigde is voor de opvangplaatsen van asielzoekers deed het voorstel van de oprichting van een denktank die los staat van de partijpolitiek en een totaalvisie kan ontwikkelen.

Ook de balie heeft haar verantwoordelijkheid. Elke advocaat die met dit soort zaken te maken heeft zou zich moeten afvragen of hij of zij zich niet medeplichtig maakt aan het asieltoerisme door voor elke cliënt die zich voordoet als “politiek vluchteling” een procedure op te starten. Moet eraan herinnerd worden dat elke advocaat een eed heeft afgelegd bij het toetreden tot dat edel beroep? Bovendien getuigt het opleggen van belachelijk hoge dwangsommen door sommige rechters van misplaatste intellectuele bravoure die alleen maar aanzet tot snelle graaicultuur, gebaseerd op hebzucht. Is dit het beleid van de rechter, meegezogen op het wrakhout van de eigen glorie?

De immigratiegolf als zodanig is geen oncontroleerbaar fenomeen ... en hoeft dat ook niet te worden ... wat op de duur wel oncontroleerbaar wordt is de angst die ontstaat bij vele burgers omdat er nauwelijks iets aan het fenomeen wordt gedaan en sommige politieke partijen van de impasse handig gebruik maken om doembeelden te exploiteren die in onze hedendaagse samenleving de angst stilaan institutionaliseren. De bevolking verwacht van een regering, zeker ten tijde van crisissen, dat ze besluitvaardig is.

Het is dan ook ontstellend om vast te stellen dat sommige politici een krachtadig en consequent optreden in deze problematiek en alle uitwassen die ermee gepaard gaan, als *politiek incorrect* beschouwen terwijl een op het eerste zicht ontspannend surftochtje van elke onschuldige gebruiker op internet weinig geruststellende informatie oplevert zoals griezelig onguere en racistische boodschappen.

En zo kunnen we ons nog in de rand wat vragen stellen. Waarom is in een samenleving die tot nader order bepaalde basiswaarden hoog in het vaandel draagt de tolerantie voor haatdragende boodschappen op het ene forum veel groter dan op het andere?

Leidt teveel tolerantie ook niet naar onomkeerbare intolerantie? Het Belgisch surrealisme is een boeiende kunststrekking en wekt tot op zekere hoogte in het buitenland sympathie op, maar als inspiratiebron voor de politiek in ons land heeft het nu wel de grenzen van het aanvaardbare bereikt. Ligt daar andermaal geen opdracht voor het Openbaar Ministerie bij het indrukwekkend langdurig stilzwijgen van de politieke verantwoordelijken?

De multiculturele samenleving is een bron van rijkdom ... de ware weg naar de toekomst van de mens. De ontginning van die rijkdom is een aangelegenheid waar de politiek dringend werk moet van maken aangezien het fenomeen een heel ander beleid vraagt.

Mijnheer de Procureur-generaal, ik geef u graag terug het woord.

Dames en heren,

De opeenvolging van politieke impasses en crisissen duurt nu reeds jarenlang en dit onderdompelt de reële en noodzakelijke afweging tussen fundamentele rechten en principes in het troebel water van partij of programmacompromissen die de focus op de vraag naar de werking van de democratie ondraaglijk scherp maakt. Zelfs het mank lopend Europa is geen excuus meer nu duidelijk is dat andere landen wel degelijk beleid kunnen voeren en maatregelen nemen!

De taal van het Openbaar Ministerie is geen taal van partijpolitiek, ze is noch links noch rechts gekleurd; ze geeft enkel uiting aan de ernstige bezorgdheid die elke rechtgeaarde burger bezielt; ze geeft enkel uiting aan de roep naar het nemen van verantwoordelijkheden aan zij die om die reden werden verkozen. Denk er aan dat de rellen die deze stad hebben verstoord tijdens de voorbije dagen slechts kleine symptomen zijn van een veel dieper liggend maatschappelijk ziektebeeld!

De wetgever heeft een opdracht gegeven aan het Openbaar Ministerie om verslag uit te brengen over wetten die voor de hoven en de rechtbanken moeilijkheden bij de toepassing of de interpretatie ervan hebben opgeleverd. De wetgever preciseerde deze opdracht. De moeilijkheden kunnen betrekking hebben op de vorm en de interne logica van de wetteksten, de complexiteit ervan, de leemten erin, eventuele onsamenhangendheden of fouten, gedateerdheid of tegenstrijdigheden. Ze kunnen ook slaan op de inpassing van de wet in het juridische, sociale economische of financiële bestel. Hier komt het aan na te gaan of de wet op redelijke wijze de doelstellingen haalt die de wetgever bij goedkeuring ervan voor ogen had.

Met slechts een klein aspectje te bespreken van het geheel zal het u duidelijk geworden zijn – ten minste indien dat nog niet zo was – dat de toestand van onze wetgeving ons gedompeld heeft in een totaal paradoxale en zeer ernstige situatie. Aan de ene kant bleef het beleid door interne fundamentele tegenspraak volkomen in gebreke om tijdig in te spelen op maatschappelijke fenomenen en maakte dit onverantwoordelijk immobilisme mogelijk dat die fenomenen zijn uitgegroeid tot volslagen onbeheersbare dimensies ten koste van een hele bevolking. Daar blijven duizend en één grote achterpoorten en zwarte gaten in de wetgeving die het mogelijk maken de Staat leeg te zuigen ten nadele van elke burger en ten nadele van de werking van de instellingen die het dak ervan moeten ondersteunen.

Het Openbaar Ministerie en Justitie kunnen het oneigenlijk gebruik of misbruik van de wet meestal slechts met lede ogen ondergaan terwijl het misbruik de werking van Justitie dan weer onvoorstelbaar belast. Aan de andere kant blijven we geconfronteerd met het verschijnsel van de overlegalisering waarbij het overheidsingrijpen tot in de kleinste vezels van ons sociaal weefsel is doorgedrongen en een blijvende onoverzichtelijke en inconsistente lawine van normen wordt uitgebraakt.

Met deze mercuriale klaag ik deze toestand van ernstig democratisch deficit aan en stel de vraag aan elke politieke verantwoordelijke en aan de verantwoordelijke politieke partijen hoelang zij nog zullen dulden dat we verder afstevenen op een E.D.E., namelijk een “end of democracy event”.

In de rede die ik straks zal uitspreken voor het hof van beroep zal ik ingaan op alle initiatieven die het Openbaar Ministerie ontplooit om beter te functioneren en zijn moderniseringsbeweging ondanks de benarde tijden verder te zetten. Voor ons geldt immers maar een vraag “Change? Yes we can!”.

Yves Liégeois
Procureur-generaal

1 september 2011